

ACT NOW

Rahvuslik uuring ja analüüs

Tartu Ülikool
Estonia

2019

EESTI

45227 km²

1.3 miljonit

- Sotsiaal-majanduslik profiil
  - Keskmise sissetulek: 1310€ (2018)
  - Vaesuses elavate inimeste %
    - Absoluutne vaesus: 3.4% (2017)
    - Suhteline vaesus: 22.6% (2017)
  - Tööpuudus: 5.4% (2018)

- Haridustasemed
  - Põhiharidus
  - Üldkeskharidus
  - Kutseharidus (4 varianti)
  - Esimese astme kõrgharidus
    - kutsekõrgharidus
    - bakalaureuseõpe
  - Magistrantuur
    - Integreeritud õpe
  - Doktorantuur

Tervishoivusüsteem

- Eesti tervishoiusüsteemis on kesksel kohal solidaarne ehk ühine ravikindlustus, mille abil on tagatud võrdse kvaliteediga arstiabi kõigile kindlustatud inimestele.
- Eesti Haigekassa riiklik ravikindlustusskeem katab ligikaudu 95% Eesti elanikkonnast.

- Esmast ravi pakuvad perearstid
- Teise ja kolmanda taseme hooldust pakutakse haiglates ja ambulatoorsetes keskustes.
- 800 perearsti, 65 avalikku ja erahaiglat, sealhulgas 35 hooldus- ja taastusraviasutust.
- Eesti Haigekassal on sõlmitud lepingud 19 avaliku haiglaga
- 2016. aastal kulutas Eesti 6.7% SKP-st tervishoiule. Tervishoid on suures osas riigi rahastatud.

Nähtavate erisuste psühho-sotsiaalne mõju

- Paljudes riikides, eriti Eestis, on tehtud vähe uuringuid kehakuvandi kohta (v.a UK).

- Kehakuvandi- ja kehakaalu-alased uurimused on näidanud, et nii mehed kui naised, kes olid vanemad, raskemad ja vähem mõjutatud lääne meediast eelistasid suuremat kehatüüpi

- Eesti reklaamides (kohalikes või ka välismaal toodetutes) näidatakse naisi, kes on pigem „kõhnad ja ultrafeminiinsed” kui lihaselise kehatüübiga.

- Eesti teismelised tüdrukud olid oma kehakaaluga vähem rahul kui poisid

- Eesti täiskasvanud naised tajusid end olevat ideaalfiguurist suuremad, raskemad. Nad olid vähem rahul ja soovisid olla kõhnemad.

Riigipõhised (eri)vajadused ja probleemid

- Rasvumine on tõusuteel.
- Täiskasvanute rasvumise levimus kasvas aastatel 2000–2015 ligi 40%.
- Teismeliste ülekaalulisus või rasvumine on rohkem kui kahekordistunud aastatel 2001-2002 ja 2013-2014 (tõusnud 7%-lt 16%-ni)
- 26% lastest on ülekaalulised või rasvunud juba algkoolieas

- Rehabilitatsiooniteenus hõlmab sotsiaalset-, tegevusterapiat ja meditsiinilist rehabilitatsiooni ehk taastusravi.
- Puudega inimestel on õigus saada sotsiaaltoetusi.
- Erivajadustega õpilastele mõeldud toetusmeetmed: diferentseeritud õpe (eriõppekava) klassides, täiendav juhendamine väljaspool kooli, eriharidus- või kõneteraapia abi parandusõppegruppides ja individuaalse õppekava rakendamine

Üldine informatsioon meie organisatsiooni kohta

- Meie küsimustikke täideti erinevates kohtades
  - Kliinik (erakliinik, Haigekassa lepinguga)
  - Ülikool (avalik)
  - Muud kliinikud (enamasti erakliinikud, kel on Haigekassaga lepingud)

- Vastajate tööalane staatus:
  - Arstid, õed, assistendid, administratiivtöötajad
- Asutuste raviprofiil
  - Igat tüüpi hambaravi, multidistsiplinaarne ravi

Tervishoiutöötajate küsitluse tulemused

Q1 to Q3

- vastanute arv: $n = 38$
- riik: Eesti
- keskmine vanus: 36.2 ± 13.1 years
- vanusevahemik: 21–66 years
- mehed/naised: 6/32

Q4-5: Tervishoiutöötaja eriala ja pakutava teenuse liik

Tervishoiutöötaja tüüp	n	%
Hambaravi assistent	13	34.2
Hambaarst	9	23.7
Ortodont	6	15.8
Kirurg	4	10.5
Medõde	3	7.9
Hambaravi üliõpilane/assistent	1	2.6
Füsioterapeut	1	2.6
Kliiniline logopeed	1	2.6

Eriala	n	%
Hambaravi	21	55.3
Ortodontia	8	21.1
Ortopeedia	5	13.2
Proteetika	1	2.6
Restauratiivne hambaravi	1	2.6
Füsioteraapia	1	2.6
Logopeedia	1	2.6

Q6: Kui kaua olete töötanud (oma erialal)

- Keskmine: 11.6 ± 11.7 aastat
- Vahemik: 1 kuu to 43 aastat

Q7: Kui vanu patsiente te tavaliselt ravite?

	JAH	%	EI	%
0–5 aastased lapsed	18	47.4	20	52.6
6–10 aastased lapsed	22	57.9	16	42.1
11–17 aastased lapsed	27	71.1	11	28.9
Täiskasvanud (18+ alates)	36	94.7	2	5.3
Noorte patsientide vanemad	14	36.8	24	63.2

Enamus tervishoiutöötajatest tegeleb patsientidega alates 18 eluaastast, sellele järgnevad 11-17 a lapsed, siis 6-10 aastased, 0-5 aastased ja noorte patsientide vanemad.

Q8: Kas olete kohanud patsiente, kellel on probleeme oma välimuse või keha kuvandiga ?

- JAH: n = 29 (76.3%)
- EI: n = 6 (15.8%)
- EI TEA: n = 3 (7.9%)

Q8 (JAH): Kas olete kohanud patsiente, kellel on probleeme oma välimuse või keha kuvandiga ?

- Probleemide näited

- Asümmeetria
- Nägu
- Naeratus
- Lõug: asümmeetriline, etteulatuv, tagaasetsev, liiga suur
- Hambad: inetud hambad, puuduvad hambad, värvi muutnud hambad
- Vale hambumus
- Ortopeedilised (deformatsioonid) kõrvalekalded
- Huule- ja/või suulaelõhe (CL/P), juveniilne idiopaatiline artriit (JIA), *Osteogenesis imperfecta* (OI)
- Füüsiline puue
- Transseksuaalsus

Q9: Kas te küsite oma patsientidelt, mis neile oma välimuse juures muret teeb?

- JAH: n = 29 (76.3%)
- EI: n = 9 (23.7%)

Q9 (JAH): Kas te küsite oma patsientidelt, mis neile oma välimuse juures muret teeb?

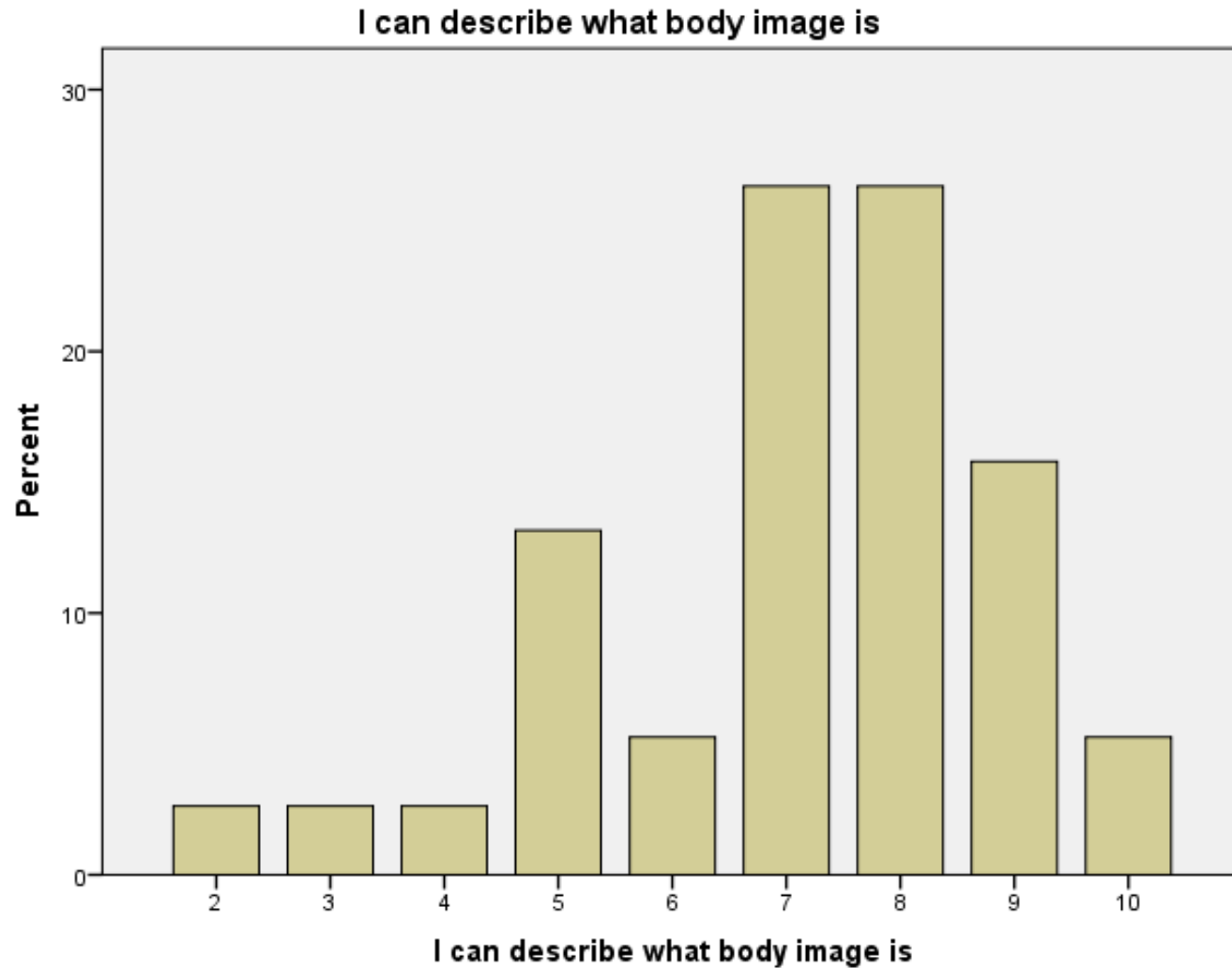
- Näidisküsimused välimusega seotud probleemide kohta:
  - Kas see olukord teeb teile muret?
  - Kas te olete kogenud/kas teil on funktsioonihäireid?
  - Kas olete rahul ... ?
  - Kirjeldage, mis neile ei meeldi enda (välimuse) juures
  - Mida patsient soovib muuta ?
  - Hambumuse probleemid, naeratus, nägu, hambad, suuhingamine, näolihaste toonuse probleemid

Q9 (EI): Kas te küsite oma patsientidelt, mis neile oma välimuse juures muret teeb?

- MIKS MITTE?

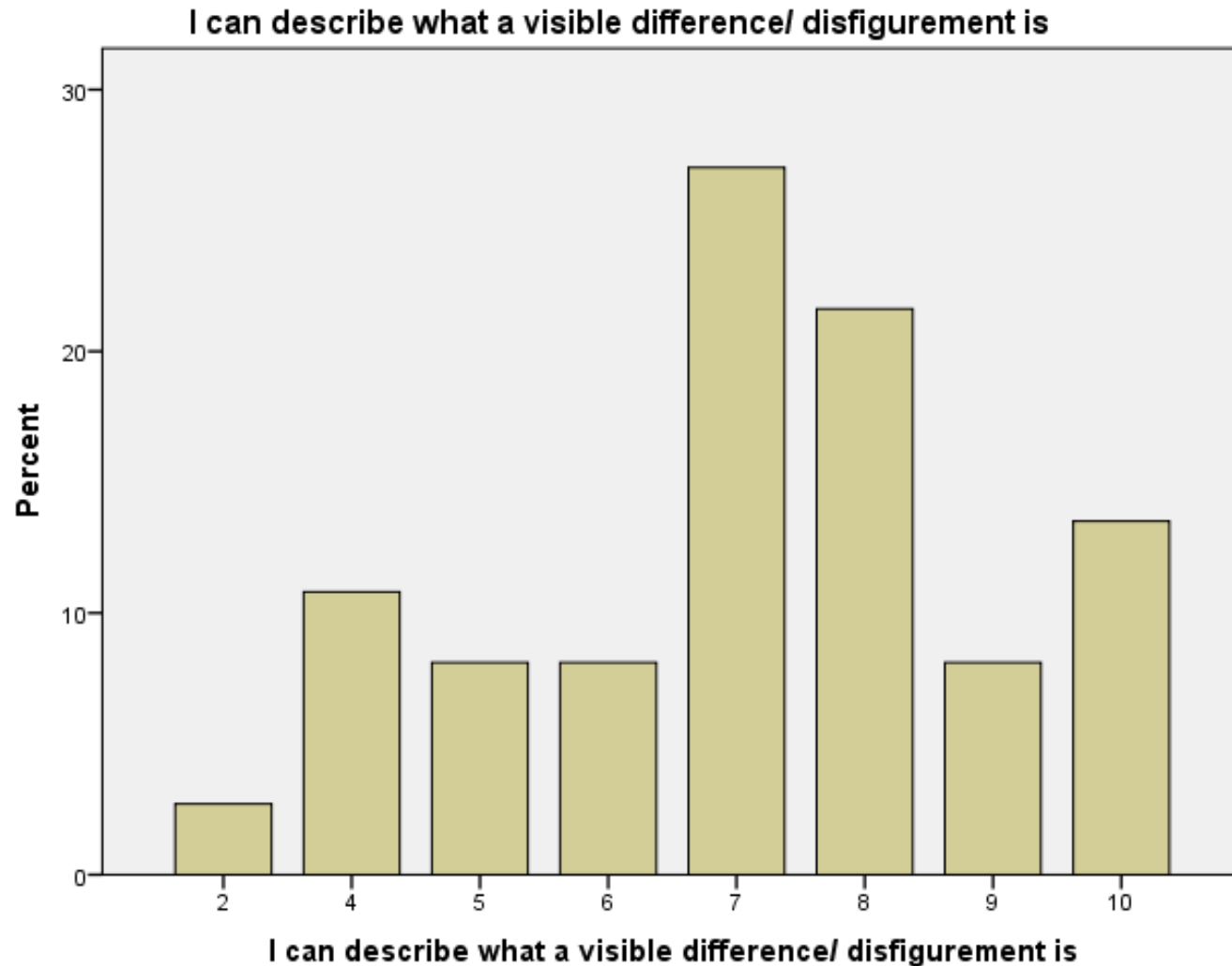
- Ei tea täpselt, kellelt oleks õige selliseid asju küsida
- Kohatu/Ebasobiv, kui patsient tuleb selliste kaebustega minu juurde
- Patsiendid räägivad ise, mis neile muret teeb
- Ajakasutus (aja planeerimine), muud probleemid

Q10a Oskan kirjeldada, mis kehakuvand on.

Median = 7

Q10b Oskan kirjeldada mis on nähtav erinevus/erisus.

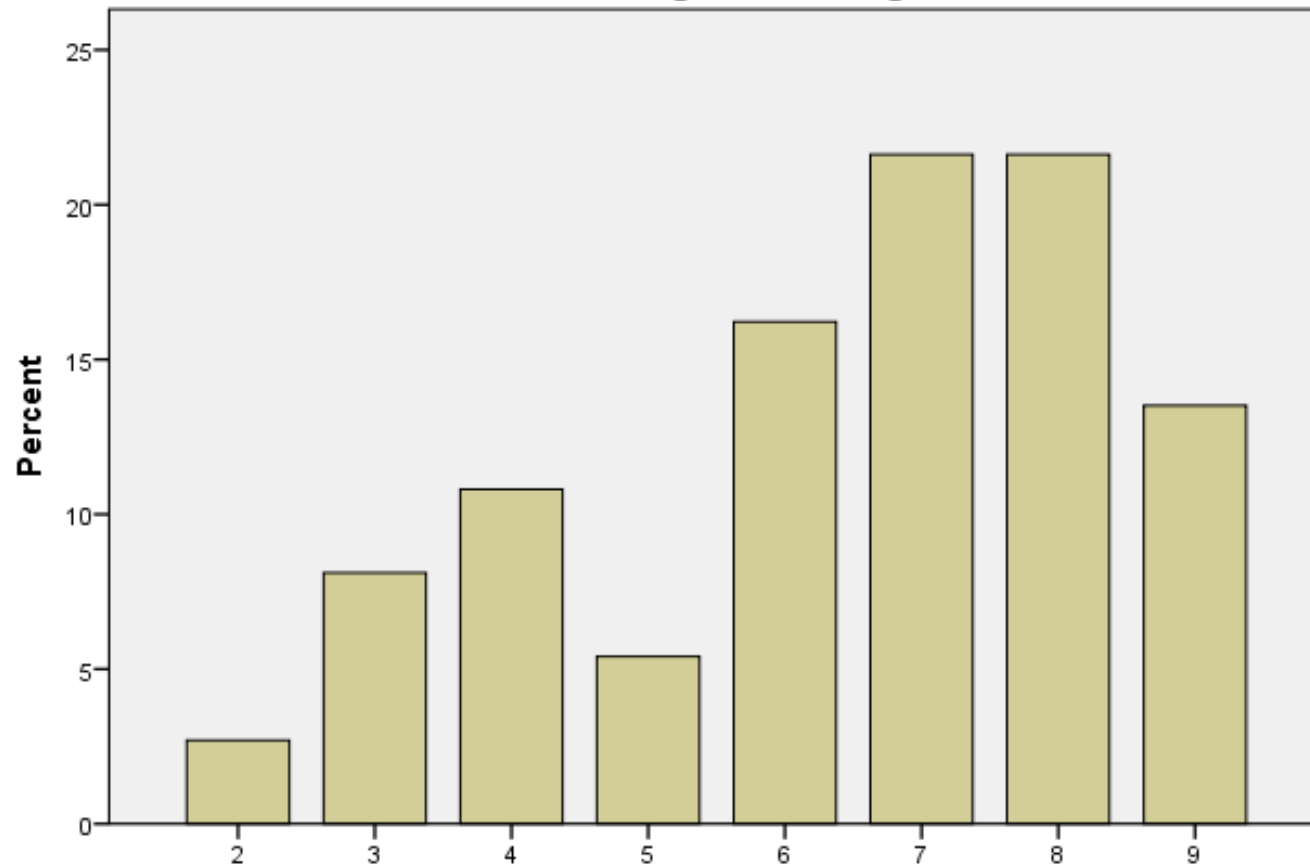
Median = 7

Q10c

Oskan kirjeldada milliseid sotsiaalseid- või psühholoogilisi probleeme kogevad nähtava erisusega inimesed

I can describe the psychological and social challenges/difficulties that people with a visible difference/disfigurement might encounter

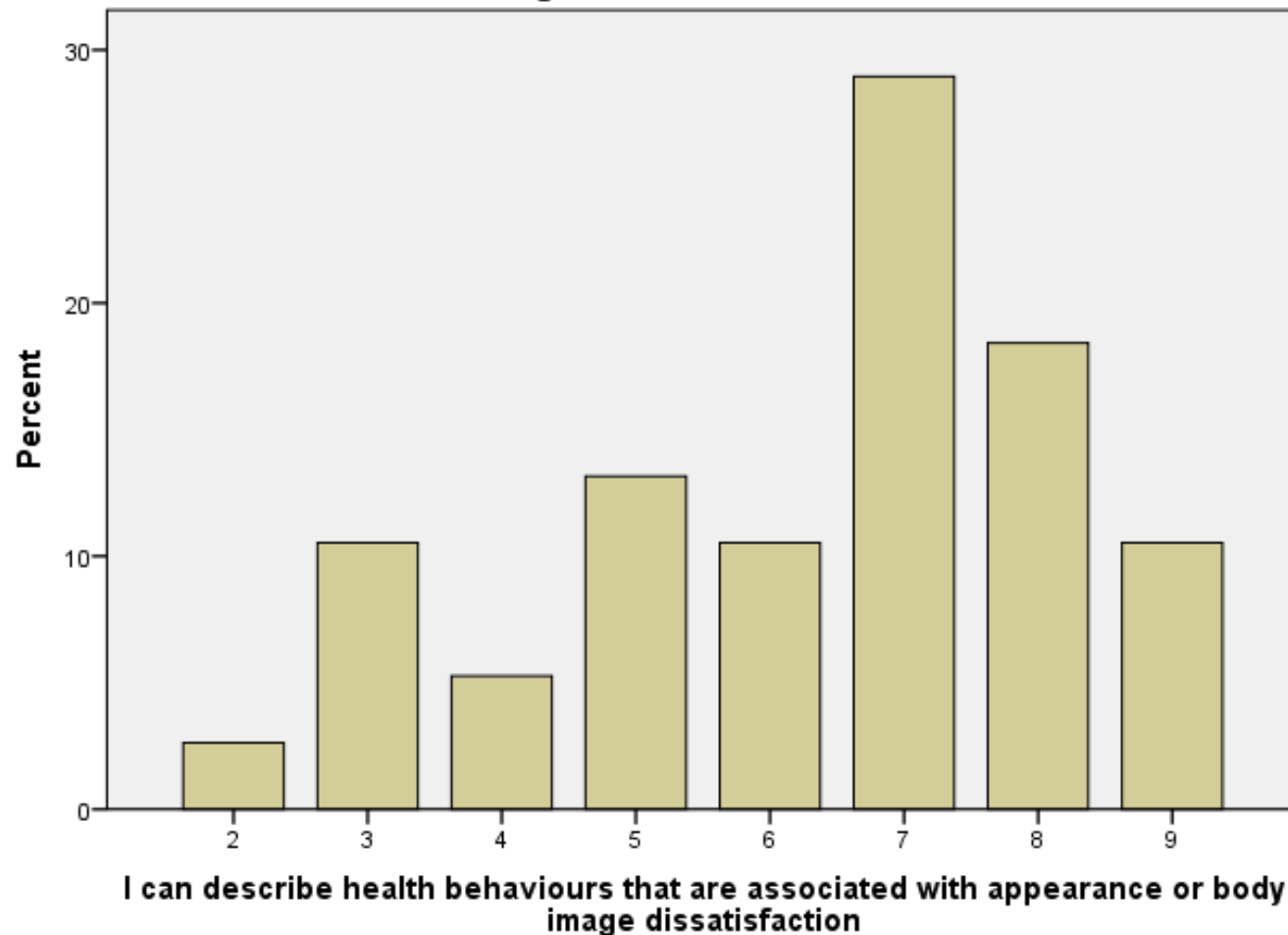
I can describe the psychological and social challenges/difficulties that people with a visible difference/disfigurement might encounter

Median = 7

Q10d

Oskan kirjeldada tervisekäitumust, mis on seotud rahulolematusega välimuse või kehakuvandi suhtes.

I can describe health behaviours that are associated with appearance or body image dissatisfaction

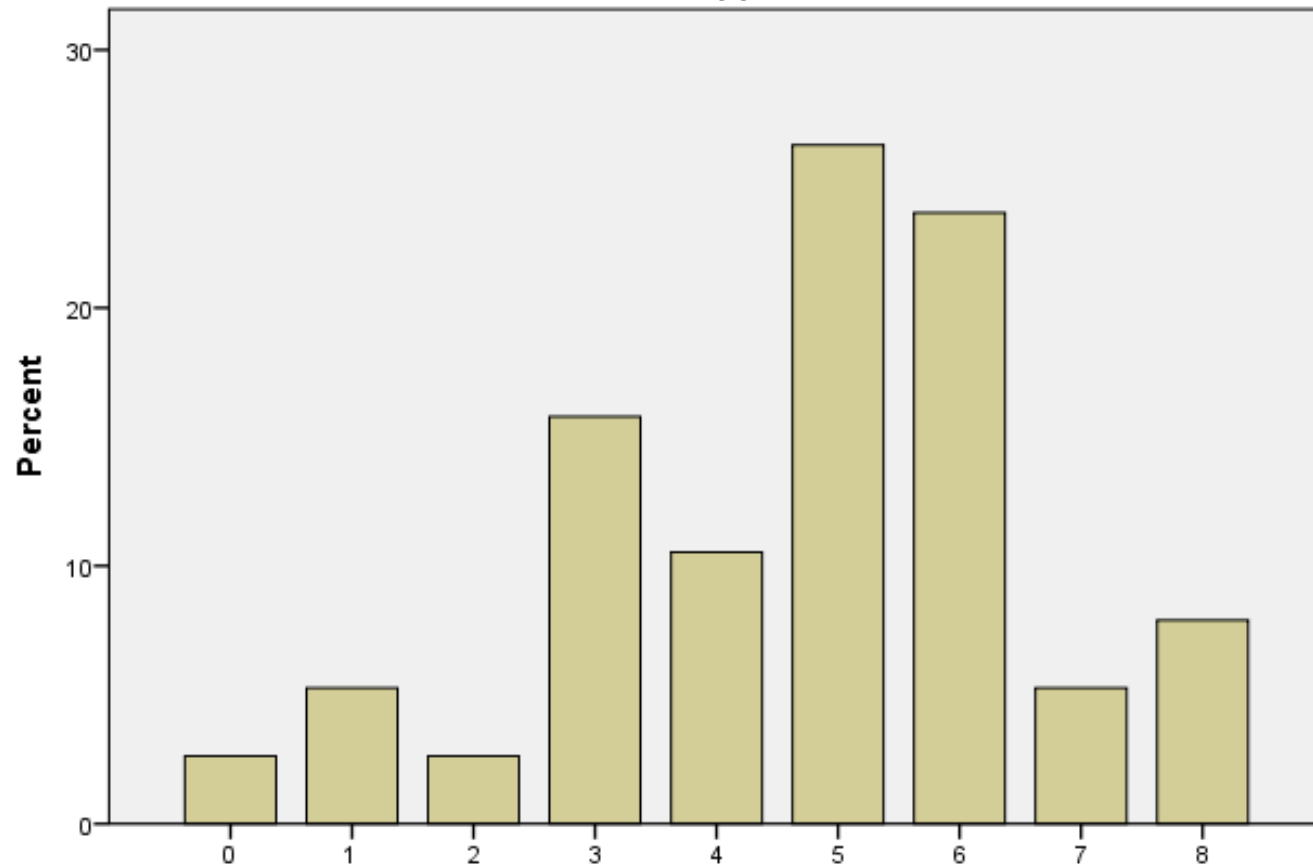

Median = 7

Q10e

Oskan kirjeldada erinevat tüüpi psühholoogilisi sekkumisi, mida kasutatakse kehakuvandi/välimuse murede puhul.

I can describe different types of psychological interventions used to address concerns about appearance

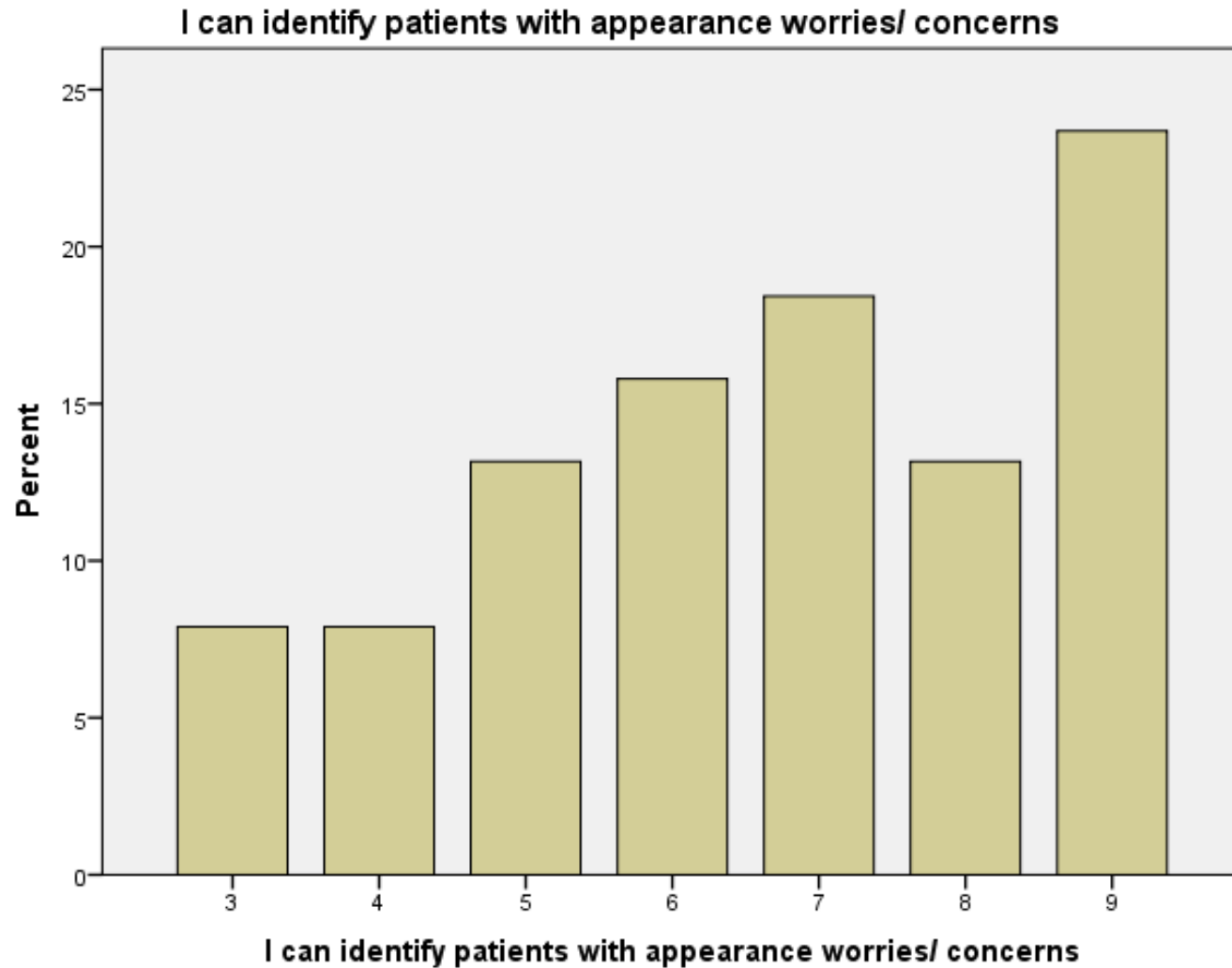

I can describe different types of psychological interventions used to address concerns about appearance

Median = 5

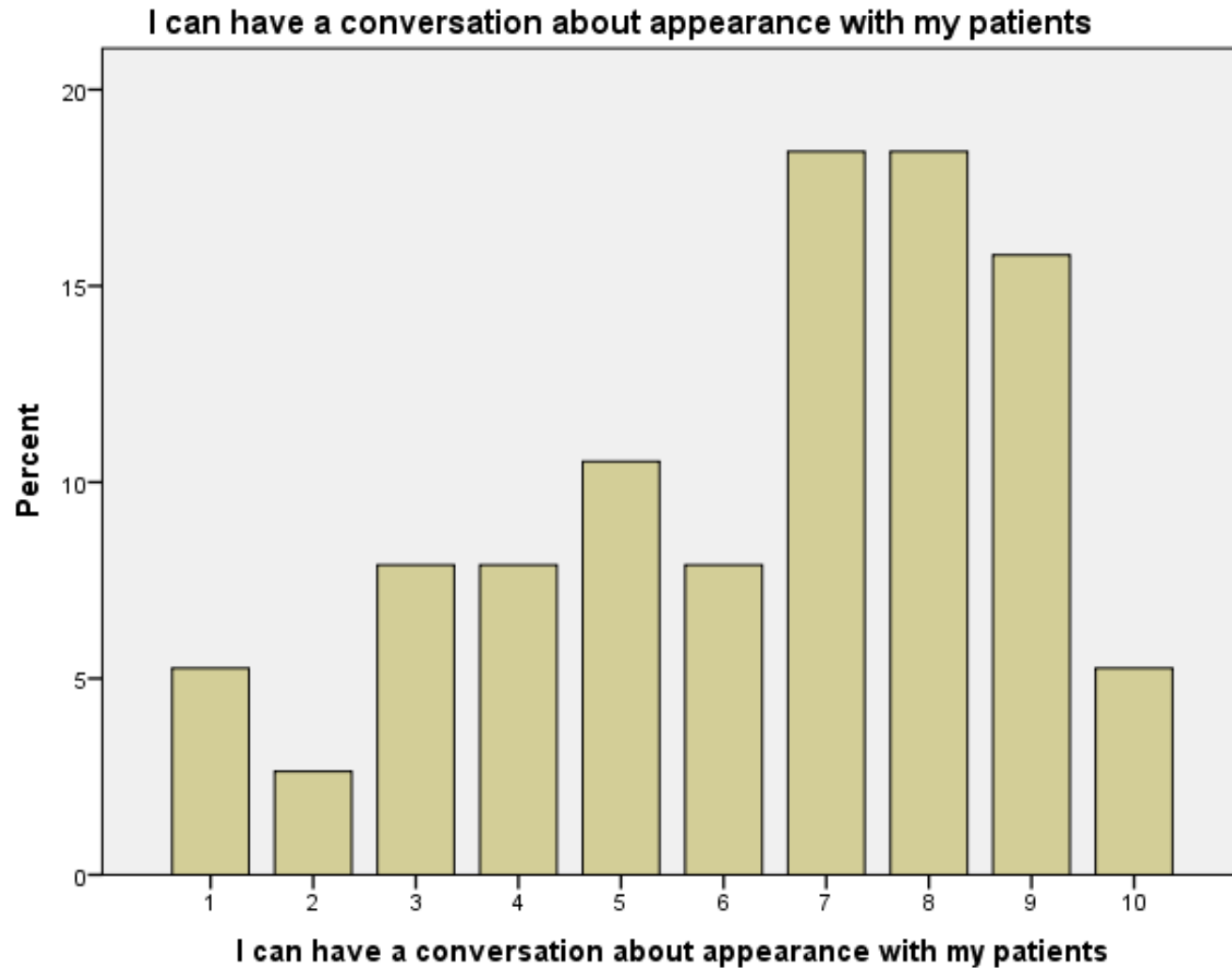
Q1 of

Oskan märgata patsiente, kellel on mure oma välimuse parast.

Median = 7

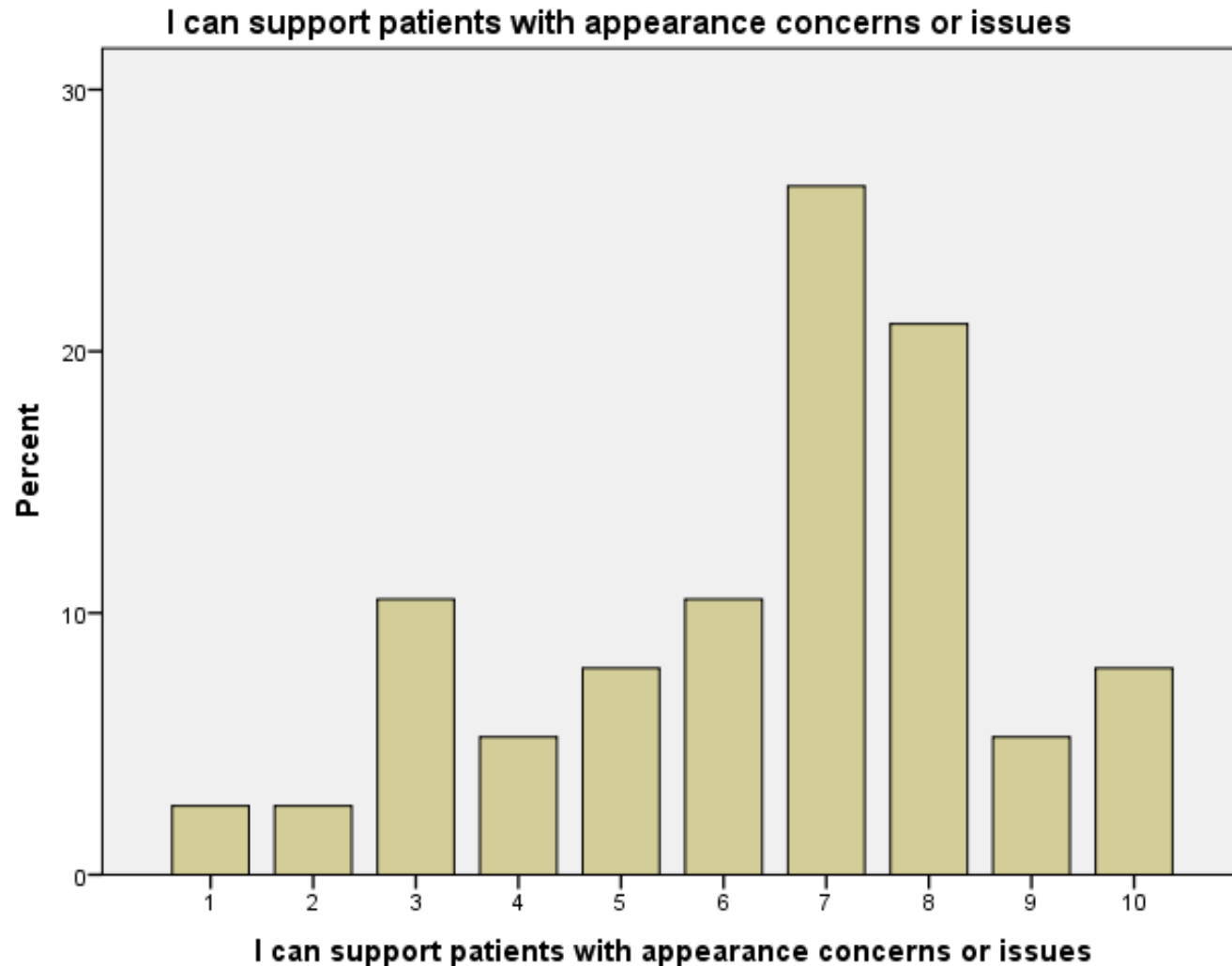
Q10g Olen valmis vestlema patsiendiga tema välimuse teemal.

Median = 7

Q10h

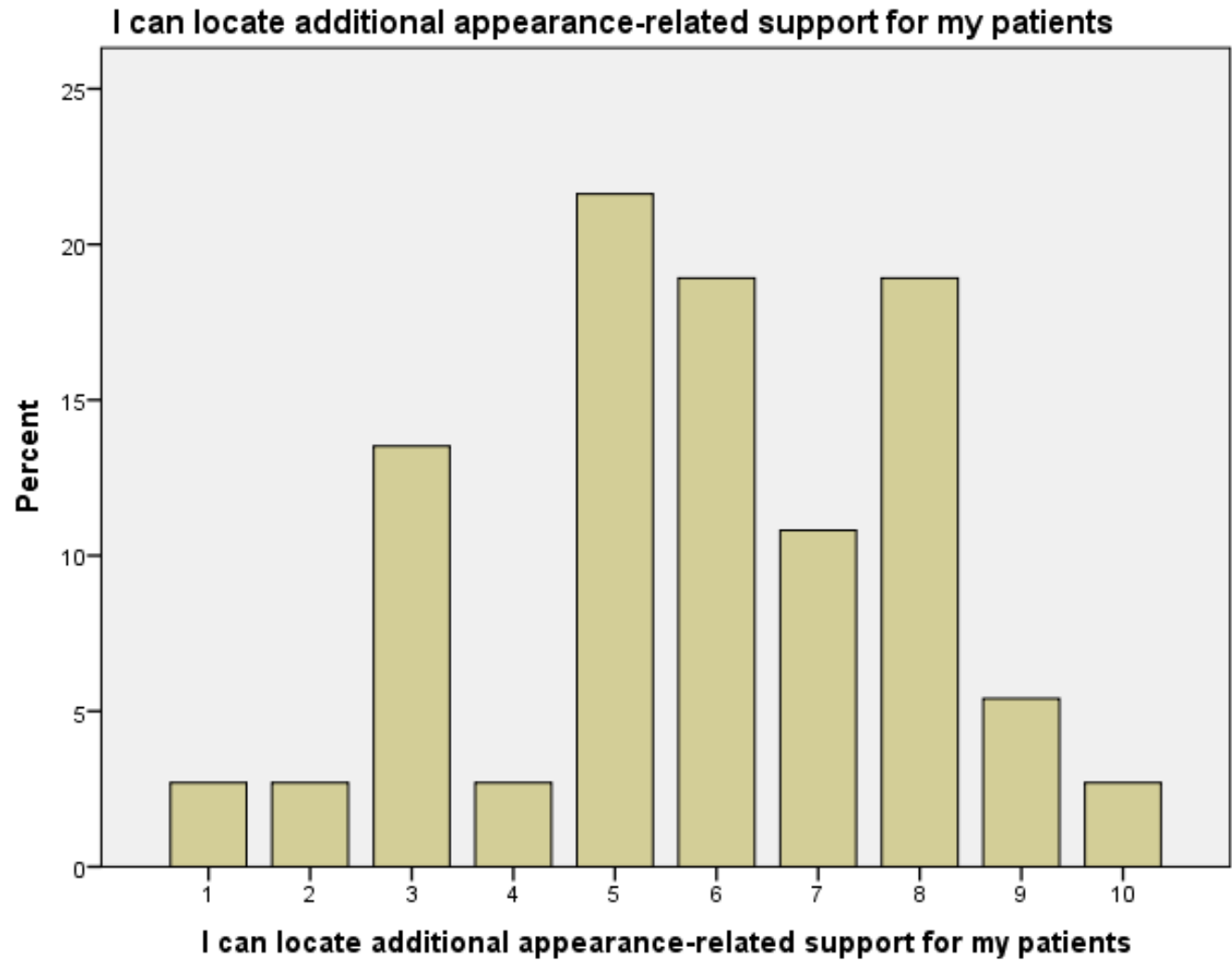
Olen valmis patsienti toetama kehakuvandi või välimusega rahulolematuse korral.

Median = 7

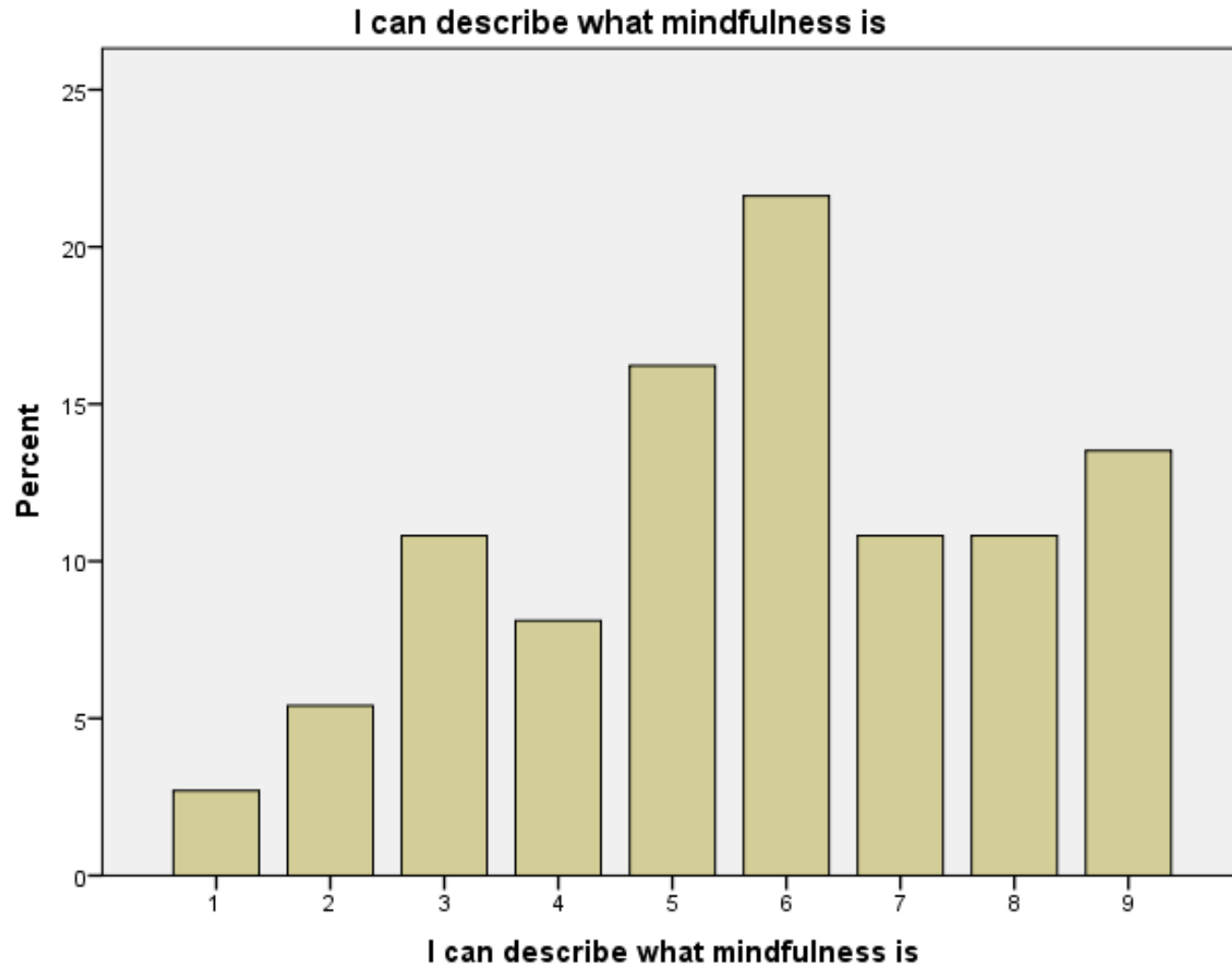
Q10i

Oskan patsiendile leida/jagada lisainformatsiooni kehakuvandiga seotud murede korral

Median = 6

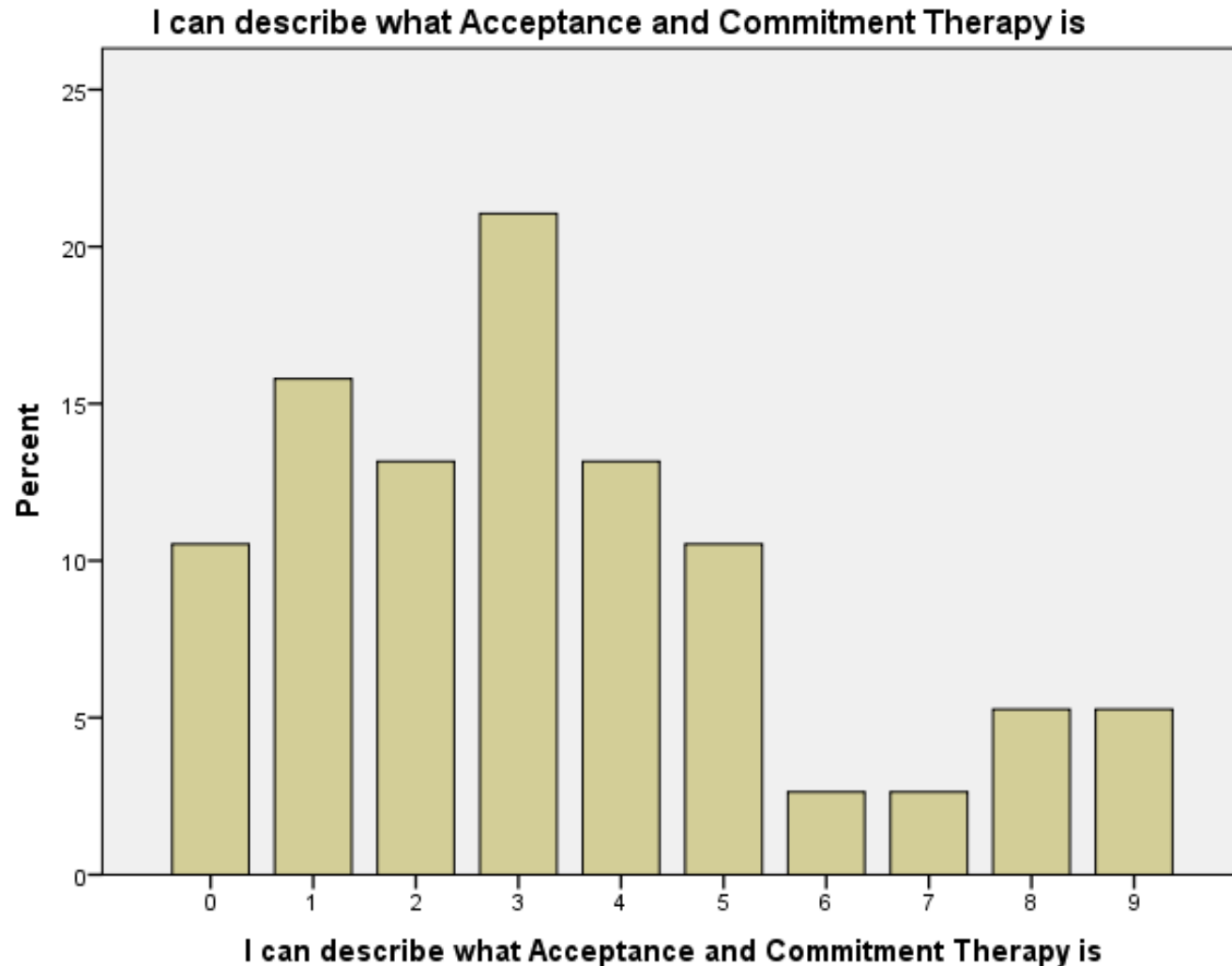
Q1 0j Oskan kirjeldada, mis “*mindfulness*” on.

Median = 6

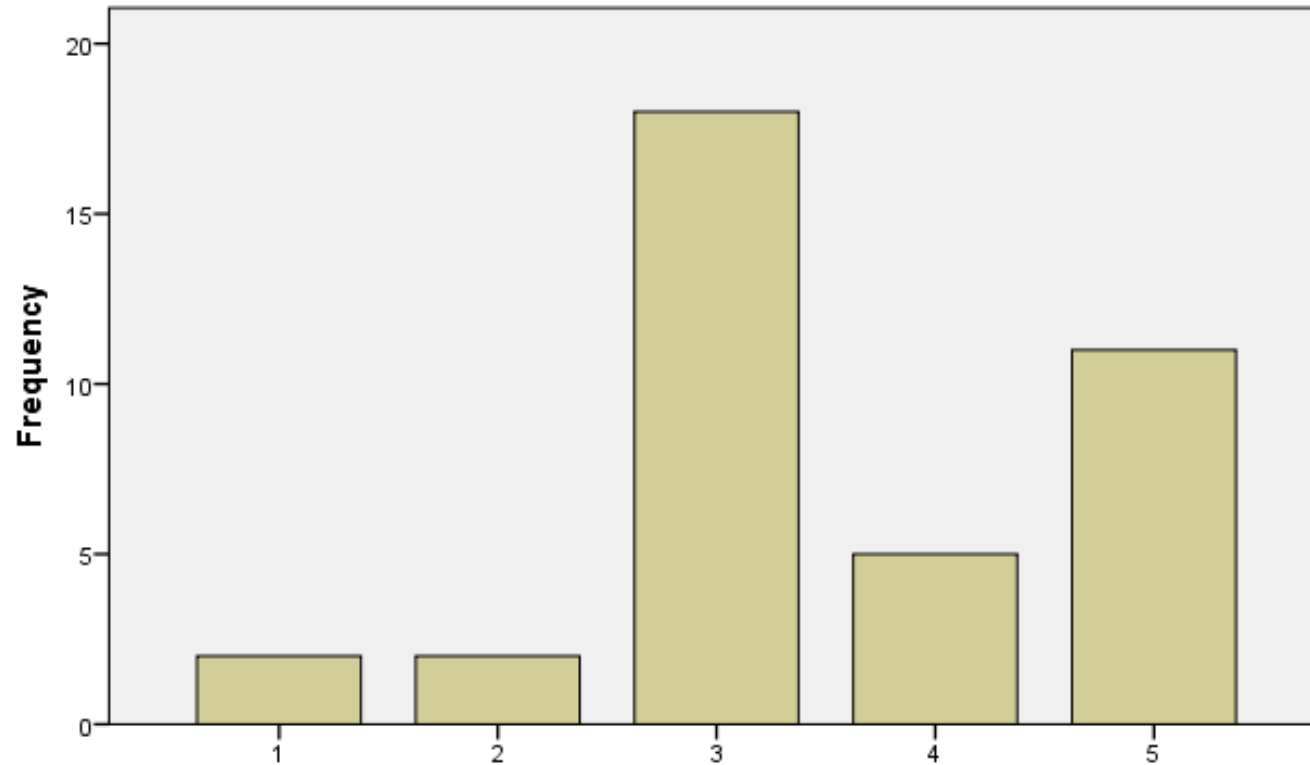
Q10k Oskan kirjeldada, mis "*acceptance and commitment therapy (ACT)*" on.

Median = 3

Q11a Kas nähtava erisusega sotsiaalselt tõrjutute gruppi (pagulased, töötud, etniline vähemus) kuuluvad patsiendid kogevad psühholoogilist ja sotsiaalseid väljakutseid rohkem kui hästi hakkama saavad patsiendid.

Socially disadvantaged patients (migrants, minority ethnic people, unemployed) who have visible difference/disfigurement, experience psychological and social challenges that are different to more socially advantaged patients.

Socially disadvantaged patients (migrants, minority ethnic people, unemployed) who have visible difference/disfigurement, experience psychological and social challenges that are different to more socially advantaged patients.

Median = 3

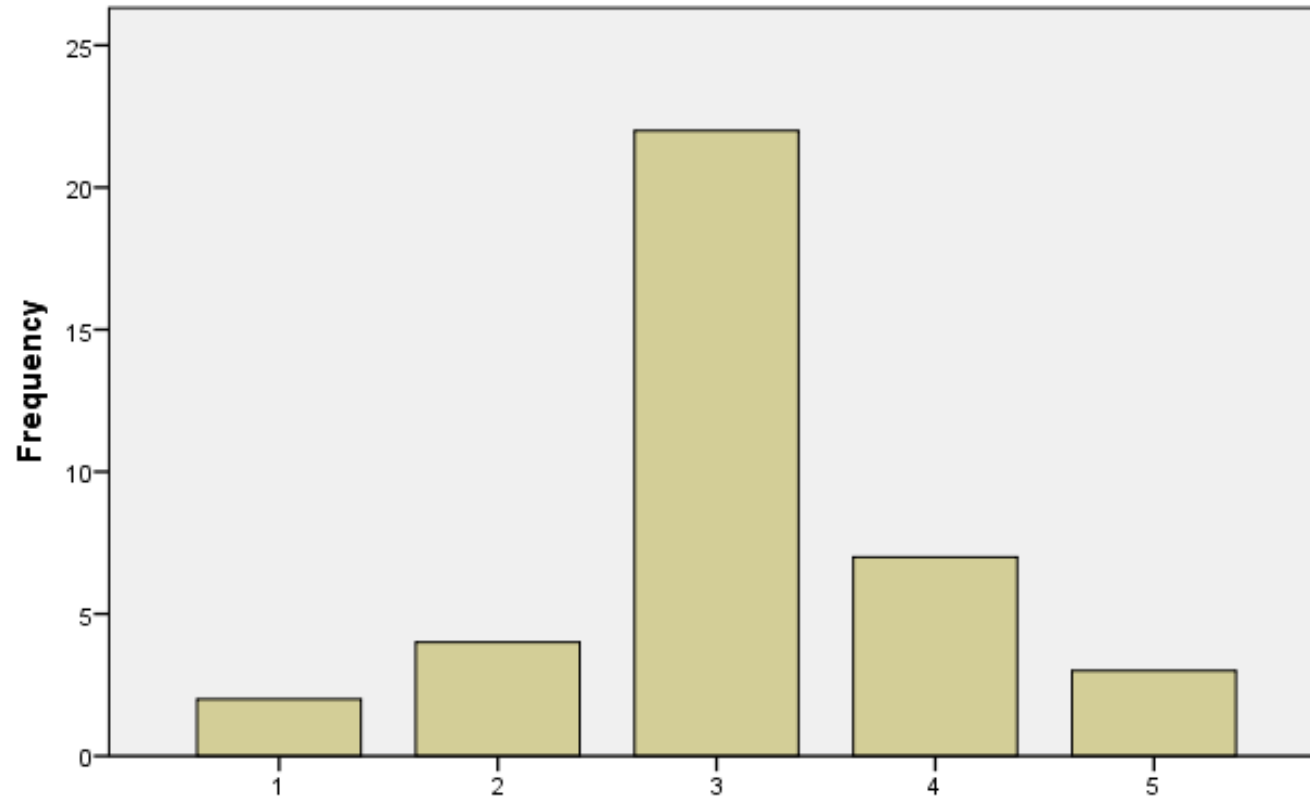
Q11a Vastajate näited erinevustest (nõustun, täiesti nõus)

- Oskus leida tööd
- Riided, käitumine, kultuur, keel, usk, raha
- Halb ühiskonna tundmine
- Tugisüsteem
- Pole mingit seost välimusega
- Nad võivad tunda, et järjest raskem on olla ühiskonna poolt aktsepteeritud
- Eestlased võivad olla väga õelad teiste inimeste vastu (nii eestlaste kui välismaalaste suhtes)

Q1 1 b

Ma kogen lisaväljakutset/lisatööd sotsiaalsesse tõrjutuse gruppi kuuluva ja nähtava erisusega patsienti toetades.

I encounter additional challenges in supporting socially disadvantaged patients who have visible difference/disfigurement, compared with more socially advantaged patients.

I encounter additional challenges in supporting socially disadvantaged patients who have visible difference/disfigurement, compared with more socially advantaged patients.

Median = 3

Q1 1 b Näited täiendavatest vastustest:

- Majanduslik olukord
- Tugisüsteemid
- Samm-sammult raviplaani teostamine
- Kui patsiendil on keeleprobleemid, siis võimaldame vajaliku keeleoskusega meeskonna
- Vajavad rohkem selgitusi
- Vajavad rohkem abi
- Muud psühholoogilised probleemid
- Patsient ei tunne arstiabi- ja sotsiaalsüsteemi

Q12: Kas sa sooviksid rohkem teada sellest, kuidas patsiendile toeks olla ?

- JAH: n = 35 (92.1%)
- EI: n = 2 (5.3%)
- Vastus puudub: n = 1 (2.6%)

Q12 (JAH): Kas sa sooviksid rohkem teada sellest, kuidas patsiendile toeks olla ?

- Millised teadmised oleksid vajalikud:
  - Kuidas suhelda patsientidega; suhtlemisoskus
  - Patsientide ravi rahastamine
  - Kuidas neid aidata
  - Kuidas neid toetada
  - Koolitused
  - Õppematerjalid
  - Millist ravi nad vajavad

Q12 (EI): Kas sa sooviksid rohkem teada sellest, kuidas patsiendile toeks olla ?

- Miks ei soovi rohkem teadmisi?
  - Hambaarstina töötades ei saa ma nii palju teha
  - Ei ole väga huvitatud, pole piisavalt teadmisi

Q13: Kui oleks võimalik osaleda (akrediteeritud) koolituskursusel, kas sa oleksid

- JAH: n = 36 (94.7%)
- EI: n = 2 (5.3%)

Q13 (JAH): Kui oleks võimalik osaleda (akrediteeritud) koolituskursusel, kas sa oleksid huvitatud

	JAH	%	EI	%
Online koolitus	14	36.8	24	63.2
1-päevane kontaktõpe	28	73.7	10	26.3
2-päevane kontaktõpe	3	7.9	35	92.1

Enamus osalejaid valis 1-päevase kontaktõppe

Q13 (EI): Kui oleks võimalik osaleda (akrediteeritud) koolituskursusel, kas sa oleksid huvitatud

- Miks ei soovi?
  - Ma ei näe vajadust (võimalust) seda oma töös kasutada
  - Pole eriti huvitatud

Q1 3 (Täiendav kommentaar): Kui oleks võimalik osaleda (akrediteeritud) koolituskursusel, kas sa oleksid huvitatud, et

- Koolitused oleksid saadaval nii eesti kui vene keeles